

Рэцэнзія

Рэцэнзаваная кніга з'яўляецца зборам артыкулаў Алега Трусава, апублікаваных у апошнія гады ў газеце «Наша слова», некаторых рэгіянальных выданнях. Гэтыя артыкулы з цікавасцю былі сустрэтыя беларускім чытачом. Выказвалася шкадаванне, што яны не аб'яднаныя ў асобным выданні. Цяпер ёсць магчымасць выдаць іх у кнізе.

Кніга складаецца з двух раздзелаў: непасрэдна гістарычна-краязнаўчыя нарысы і рэцэнзіі вядомага беларускага археолага і гісторыка Алега Трусава на іншыя кнігі. Выданне гэтых матэрыялаў гістарычна-папулярнага характару мае важнае значэнне для пашырэння ведаў па гісторыі нашай краіны. Аўтар разглядае гісторыю не толькі Беларусі ў цэлым, а спыняе сваю ўвагу на тых частках нашай краіны, якія былі страчаныя на карысць Вялікага княства Маскоўскага, царскай Расіі, а потым Расійскай імперыі. Гэта ў значнай ступені так званыя «маргінальныя» тэрыторыі; у большасці яны знаходзіліся на ўскраінах беларуска-літоўскага гаспадарства.

Аўтар глыбока ведае прадмет свайго даследавання. Ён абапіраецца не толькі на гістарычныя звесткі, але і на археалагічныя даследаванні, у тым ліку ўласныя. Гэта надае кнізе яшчэ большую дакладнасць у дадатак да аргументацыі аўтара. Прадуманымі з'яўляюцца і рэцэнзіі А. Трусава на кнігі, што выйшлі ў апошнія гады. Алег Трусаў добра аналізуе кнігі, робіць слушныя заўвагі і прыводзіць контраргументы, аспрэчваючы тыя ці іншыя палажэнні. Да заўваг Алега Трусава па гісторыі беларускага Адраджэння канца XX – пачатку XXI стагоддзя трэба ставіцца з даверам, бо ён не толькі сведка, а і ўдзельнік гістарычных падзей перыяду ўтварэння незалежнай Рэспублікі Беларусь. У гэтым сэнсе шмат карыснага ў яго меркаваннях можа прыдацца і цяперашнім, у тым ліку маладым, палітычным і грамадскім дзеячам.

Гаворачы пра кнігу, трэба адзначыць, што ў змесце ёсць некаторыя недакладнасці, у асноўным рэдакцыйнага характару.

Па сутнасці, дзесьці трэба падкрэсліць, што аўтар мае сваё бачанне на развіццё тэрыторый, заселеных крывічамі. Але асноўным у знешняй палітыцы Вітаўта, ды і яго наступнікаў, было аб'яднанне ў першую чаргу тэрыторый, заселеных крывічамі, якія ў пачатку другога тысячагоддзя,

ды і пазней, гаварылі на той жа мове, што і продкі сучасных беларусаў. А пасяленні крывічоў знаходзіліся нават і ў сучаснай Маскоўскай вобласці (на захадзе яе).

Ёсць заўвага наконт вызначэння Сярэдняй Літвы як беларускай дзяржавы. Зразумела, важна тое, што і сам Люцыян Жалігоўскі, і жаўнеры Літоўска-Беларускай дывізіі былі ўраджэнцамі Беларусі і ў большасці беларусамі, часта спаланізаванымі. Але стварэнне гэтай дзяржавы было запланавана ў Польшчы, і меркавалася (што і было зроблена праз паўтара года), што яна будзе ўключана ў склад Польшчы. Ды і свядомыя беларусы былі не на першым месцы ў гэтай дзяржаве. Хаця агульная сітуацыя дазваляла распачаць беларускае школьна-культурніцкае будаўніцтва.

Усё ж такі Беларускі Нацыянальны Камітэт у Вільні байкатаваў выбары ў сойм Сярэдняй Літвы, мэтай якіх было далучэнне Віленскага Краю да Польшчы. Адно — была захавана Вільня як цэнтр беларускай палітычнай дзейнасці на крэсах, а таксама прадухілена гвалтоўная літуанізацыя Віленскага Краю.

Спадзяюся, што гэтыя заўвагі дапамогуць аўтару яшчэ раз паразважаць над тэкстам.

А ў цэлым кніга вельмі добрая, карысная і неабходная, асабліва ў наш час, калі сапраўдную гісторыю Беларусі зноў пачалі хаваць ад вучняў, студэнтаў і чытачоў.

Рэкамендую кнігу Алега Трусава «Невядомая нам краіна (Беларусь у яе этнаграфічных межах)» да выдання.

Анатоль Грыцкевіч,
доктар гістарычных навук, прафесар

2 сакавіка 2008 г.